

Ferran Torrent
JUDICI FINAL

«La gent normal du les ferides del temps en la memòria: nosaltres, a més, en el cos.» Liam Yeats tenia temps per reflexionar. Tant, que ho feia en qualsevol moment, al lloc que fóra. Observador per naturalesa, per ofici, per consumir les hores, els dies i les setmanes en què, de vegades, no tenia amb qui parlar, parava l'atenció en les converses de la gent. Estava a Dar es Salaam, la capital i la major ciutat de Tanzània, un país de vida poc accelerada que proporcionava una variant de felicitat possible: l'ensopiment, al marge d'atractius diversos, tots relacionats amb la natura.

Dret a la barra del Royal Palm Hotel prenia una cervesa. Es va fregar la cama dreta, la va flexionar tres voltes; en la tíbia sentia dolors ocasionals a causa d'una antiga ferida de bala. De vegades el dolor perdia consistència, com si empal·lidira en el costum d'una angoixa que es difuminava. Prop d'ell, dos anglesos estaven asseguts en uns sofàs confortables, acompanyats per dues negres joves. Mentre elles, en swahili –idioma que Yeats en tenia coneixements bàsics–, comentaven assumptes personals, els dos anglesos, indiferents a les joves, xarraven sobre afers de negocis que feien que el més vell, a la ratlla dels setanta anys, expressara queixes, la fatiga que li provocaven les maneres de la gent del país. El tenallava la nostàlgia del camp anglès, l'afany de retirar-se a una vida més plàcida. Potser per això l'irlandès Liam se

l'escoltava amb més interès. Amb quaranta-tres anys, també a ell l'afeixugava l'obstinació estèril d'una nova vida en un indret qualsevol, de clima càlid, potser la temperatura ideal per a la seua artrosi incipient.

Liam sentí enveja. Ignorava què retenia els dos anglesos a Tanzània, però de ben segur que tornarien quan volgueren a Anglaterra. Tanmateix, ell duia molts anys fora d'Irlanda. Aviat en faria vint-i-cinc. No podia tornar-hi. No havia de fer-ho. Així que posara un peu al seu país seria home mort. Sentenciat per l'IRA, gaudia de la incerta llibertat de viure a tot arreu excepte a Irlanda. Per molts anys que passaren, no hi podia tornar. Aquella fou la condemna que li imposaren; una sentència vital, ferma i inalterable, que li va comunicar, en nom de l'organització, el seu germà Eddy en persona tot just el mateix dia que abandonà la presó de Maze, prop de la ciutat de Belfast.

Has de marxar, li digué. Liam no esperava una rebuda cordial, una abraçada fraternal, però sí una certa comprensió. Al cap i a la fi era el seu germà, l'únic que tenia. Eddy era el seu referent, l'havia compromès amb l'organització; junts havien lluitat, exposat la vida i matat per Irlanda. La mateixa vida que rebé una condemna d'exili etern i que l'expressió dels ulls, la mirada inclement d'Eddy, ratificava. Liam hauria desitjat explicar-se i explicar-li-ho, però coneixia els mètodes: Eddy havia anat al seu encontre subordinat a una ordre estricta i inapel·lable, i Liam era conscient de la necessitat immediata de marxar per evitar-li a Eddy que es convertira en el seu botxí.

Amb tot, Liam encara preguntà a Eddy si podia escriure-li, i el seu germà, contundent, respongué que no. Llavors,

sense una encaixada, sense que mitjançara cap paraula més de comiat, se'n va anar. D'allò feia vint-i-cinc anys i des d'aleshores no en sabia res, d'Eddy, ni dels seus pares, que probablement havien mort. Home solitari i desarrelat, sempre lluny d'Irlanda, exmembre de l'IRA, exagent del Mossad, exmercenari a l'Àfrica i ara assassí professional, Liam Yeats era a Dar es Salaam per complir un encàrrec.

Tant li feia matar un home com un altre. Si era vell o jove no el pertorbava. Una dona no li causava més problemes ètics, però no matava animals ni xiquets. Era un artesà del crim entestat en la feina ben feta. Observà la gent que en aquell instant es trobava a la cafeteria. La víctima s'allotjava a l'hotel. De moment, era l'únic que sabia. Potser el tenia prop. Féu una ullada: tret de les dos joves africanes tots eren homes, tots estrangers. Dotze, en va comptar. Si haguera pogut triar no hauria sabut fer-ho. Tampoc tenia importància. No coneixia personalment ningú. Al cap i a la fi, després de vint-i-cinc anys matant, assassinar s'havia convertit en un hàbit quotidià, una feina d'especialistes com qualsevol altra. En realitat, el capficava més la seua mort que la dels altres. No el fet de morir, sinó on, al costat de qui. Animal acorralat vol morir al seu bosc. Ell ho tenia fàcil. Arribat el dia només havia de tornar a Irlanda, a Strabane, el seu poble, als afores del qual van morir cosits a trets per l'exèrcit anglès els germans Devine i el seu amic Charles Breslin. Els van disparar més de cent setanta bales, aproximadament la meitat les trobaren al cos dels tres militants. El més jove tenia setze anys, el més gran vint-i-dos. En l'enterrament de Charles, Liam va demanar l'ingrés a l'IRA. Una decisió condicionada per un estat emocional.

Eddy li aconsellà que s'ho repensara. Era un adolescent. La vida en l'organització era dura, duríssima. Si hi entrava ja no en podia eixir. Liam féu les dues coses. Encara que només fóra per morir, sempre li quedaria Irlanda. Va pensar que per a un tipus com ell, sol i solitari, no era una possibilitat menyspreable. Irlanda, una cita ajornada; un dubte sistemàtic que es revelava amb la fatiga dels anys; un deute pendent amb ell mateix i amb Eddy.

Dos anys després que el front decidira, amb la seua abstenció al Parlament valencià, que el Partit Conservador governara la Generalitat, Francesc Petit havia d'afrontar un congrés extraordinari en el qual hauria de vèncer la tesi d'Horaci Guardiola, del corrent més esquerrà, que, amb una intensa campanya interna, havia assolit més del vint-i-cinc per cent de signatures dels militants que calia per convocar-lo. Havia estat una campanya en què els socialistes, per mitjà de l'incombustible Josep Maria Madrid –secretari de finances–, havien tingut una participació activa, amb la mobilització en les comarques on els simpatitzants de Guardiola tenien una presència, si no notòria, almenys qualitativa a fi de convèncer la resta d'afiliats del Front, que eren o bé neutrals o bé reticents davant la política autonòmica de la dreta, que pretenia fer del litoral, i ho estava aconseguint, un lloc on la construcció més arbitrària campava amb absoluta impunitat.

Enfeinat en tasques parlamentàries i enderiat perquè el Front tinguera *chance* en l'assignatura pendent de les eleccions generals, Francesc Petit havia descuidat el poder en el partit, circumstància que aprofità el seu opositor més acarnissat; una oposició que anava més enllà de les qüestions ideològiques per esdevindre un afer personal que es remetia a anys enrere, quan Petit, amo i senyor, ofegà qualsevol intent de Guardiola per arribar a acords puntuals en algunes comarques. Horaci

Guardiola sintetitzava allò que havia fet del Front un partit amb ínfimes probabilitats d'erigir-se en alternativa a les dues formacions majoritàries, però ara Francesc Petit, davant d'una derrota més que previsible en el congrés, maldava per una *entente* summament difícil. No obstant això, exhauria fins el darrer instant, un dia abans de la celebració del congrés, en el reservat d'un restaurant, lluny de la premsa atès que en les últimes setmanes era l'objectiu més buscat.

L'encara secretari general albergava poques esperances. A tot estirar un as a la màniga: dels set diputats del Front al Parlament, en comptava amb quatre (una fidelitat en espera de recompensa). Era l'únic que, davant del rumb que havien pres els esdeveniments en el partit, havia aconseguit salvar. En el comitè executiu, però, i en el consell nacional, l'enquesta prèvia revelava un avanç significatiu de Guardiola per bé que a la majoria de membres no els entusiasmava la figura política del candidat, un home gris i poc carismàtic. La pressió que rebien pel fet que el partit recolzava els conservadors pesava més que l'aventura de donar suport a un representant d'idees arraconades al bagul dels records del Front.

Francesc Petit havia estat l'impulsor ideològic del radical tomb polític que en la darrera dècada havia experimentat el Front, partit que des de l'extremisme ideològic i nacional encetà un procés de moderació fins erigir-se en un grup que albirava guanyar-se les petites i mitjanes empreses i sectors socials que, tot i que no combregaven amb el nacionalisme, entenien que un partit de reivindicació valencianista afavoriria els interessos autòctons.

Petit, obstinat en eixa convicció, havia renunciat a la seua vida professional i fins i tot personal. Massa jove per retirar-

se de la política i massa vell i desconnectat per reprendre un ofici, el d'historiador, al qual a penes arribà a dedicar uns quants mesos, tot just llicenciar-se. L'activitat que coneixia i on es reconeixia, que l'apassionava, esmerçant anys, esforços i sacrificis, era la política. La política professional. Els conservadors, conscients de la fi de Petit (pensaven que fora del Front no tenia vida), prudents i confiats que ell i els seus parlamentaris fidels continuaren donant-los el suport imprescindible, li proposaren un treball ben remunerat així que acabara la legislatura. Un càrrec d'assessor, per tal d'aprofitar el seu cabal d'experiència. Animal polític, però, no es veia en cap lloc que no fóra la primera línia; un lluitador encaparrat en l'única política que creia possible i necessària. Tanmateix, altres no el creien tan necessari. Horaci Guardiola el va tractar com una espècie en perill d'extinció, pocs minuts després de seure a la taula del reservat, amb mitja hora de retard sobre l'hora convinguda. Li assegurà que no faria sang de la seua derrota, i li'n donà una prova: la presidència d'honor del partit.

Francesc Petit guardà silenci. Ho va considerar un insult. La primera mostra de la supèrbia d'algú que no sap administrar la victòria. Horaci ignorava que el silenci no era sinó un esforç per reprimir l'impuls d'alçar-se; però Petit s'estimà més fer un darrer intent, debatre arguments polítics. Com que Guardiola va creure que s'ho pensava s'afanyà per ajudar-lo a prendre una decisió: al Front, hi afegí, li donaria una bona imatge el fet d'arribar a un acord sense que s'haguera de celebrar un congrés que, a parer d'ell, no seria agradable per a Petit. S'acabava un cicle i en començava un altre. Però era justament el presumpte nou cicle allò

que durant anys havia estat desastrós per al Front, refutà el secretari general.

–Les condicions polítiques han canviat –va replicar Guardiola.

–Per al que tu pretens, són ara pitjors.

–La militància no ho creu.

–La majoria de militants s’ha vist pressionada per una política que a curt termini és impopular, però que acabarà resultant beneficiosa per al partit. El debat està entre la puresa ideològica minoritària i el pragmatisme que ens ha conduït a la normalitat. Els números són clars. El que tu vols, marginalitat: el que hem fet fins ara ens ha dut al Parlament i, a més a més, com a partit frontissa.

¿Per a què serveix un partit frontissa si no som capaços d’aturar la política d’especulació de la dreta?, es preguntà Horaci, i provocà una resposta contundent de Petit: si nosaltres no els vigilàrem encara seria pitjor. Però el corrent opositor exigia un canvi de Govern.

–Vejam quin dia t’assabentes que en este país mana la patronal de la construcció. Són el poder real. L’altre, el polític, només pot matisar-lo. Tal com estan les coses, per una dinàmica que et recorde que encetaren els socialistes amb la creació dels Plans d’Actuació Integral, plans en principi benintencionats però de resultats desastrosos, si la construcció para origines un problema social greu, ja que s’ha convertit en la principal activitat, la locomotora de la nostra economia. O arribes a acords puntuals per evitar un cataclisme ecològic o t’enfrontes amb un gremi que, sense ells, tot se’n va en orris. No es tracta del que volem, sinó d’allò que és possible. Et faré una reflexió: ¿coneixes algun municipi, si fa no fa im-

portant, on no hi haja un pla urbanístic en marxa aprofitant les nombroses esclètxes que permeten els Plans d'Actuació Integral? Fins i tot als pobles on maneu, o sou part del consistori, en teniu. No t'ho retrac. Al contrari, considere que és imprescindible fer-ho, perquè d'esta manera es controla una activitat inevitable. Doncs bé, el que passa als pobles és el mateix que està passant a tot el país.

–Una raó més per controlar-ho des del Parlament.

Així ho pensava també Petit, però no amb els socialistes en el poder. Amb ells ens disputem sectors socials electoralment imprescindibles per a nosaltres. Tanmateix, Horaci estava convençut que els militants enteniën millor que recolzaren els socialistes. El poder ens el donen els electors, va adduir Petit. El nostre problema prioritari és no desaparèixer, hi afegí. Que no ens fagociten els socialistes. Pragmatisme que ensopegà amb l'idealisme personalista d'Horaci:

–Vist així, més val morir amb les nostres idees que subsistir sent una comparsa de la dreta.

Res de morir, s'empipà Petit, que en absolut llançaria el que tants anys havia costat d'assolir. Hi ha una diferència substancial entre deixar que governe la dreta o barrejar-nos amb els socialistes. Políticament, la dreta no ens arrapa vots. Tanmateix, tenim el perill de diluir-nos si anem amb el Partit Socialista. Estan com bojos perquè desapareguem i fer-se amb el nostre espai electoral. Tothom sap que no som iguals que els conservadors. Més encara, critiquem moltes de les seues actuacions per no fer-nos responsables de les accions del Govern. Però no tothom sap que som diferents dels socialistes. És una qüestió de supervivència. És un partit gran, d'abast estatal, i si assumeix la nostra política aleshores nosaltres som prescindibles.

–¿I la qüestió nacional?

–En este país, la qüestió nacional ens aporta un tres per cent –els números de Petit eren inqüestionables.

–Depèn de com maneges la situació, dels acords que signes.

–Signa el que vulgues, faran allò que els interesse per quedar-se com a única alternativa de l’electorat progressista. Un partit nacional ha de tindre vida pròpia. Vosaltres, admiradors incondicionals d’Esquerra Republicana de Catalunya, ho hauríeu de comprendre. La decisió de governar amb el PSC fou política de partit. Erigir-se, des del poder, en el referent nacionalista. És el que jo intente amb les diferències contextuals que fan al cas: que el referent valencianista no siguen els socialistes. No té cap sentit d’una altra manera. Certament, hi ha conjuntures polítiques que ens obliguen a acords impopulars, però treballem a llarg termini.

–¿No t’adones que el Front està esquitxant-se de tota la merda de la dreta?

–L’únic real és que el Front ha deixat de ser un partit extraparlamentari, està viu.

–Està brut i ha arribat el moment de retornar-li els valors que no hauríem d’haver perdut. Acordarem amb els socialistes polítiques que tothom sabrà que són les nostres.

–Una pregunta: ¿anireu amb la marca del Front o en les llistes d’ells?

–Això ho decidirà la militància.

–És clar que si les coses van mal dades tu et salvaràs del suïcidi col·lectiu passant-te’n al partit socialista, amb un bon càrrec polític pels servicis prestats.

–Et diré una cosa, Francesc. Demà tinc la intenció de debatre amb tu arguments polítics, però un sol indicati sobre el que acabes d'esmentar i trauré a la llum les ofertes de treball que t'ha fet la dreta. He vingut a oferir-te una eixida digna...

–¿Una eixida o una retirada de dinosaure?

–Si vols guerra, en tindràs.

Picaren a la porta del reservat. Un cambrer il·lustrós i uniformat va entrar per recollir les cartes.

–¿Què prendran els senyors? –digué fitant-los, amb un punt imperiós en la mirada, com si haguera estat massa estona esperant a la porta.

Tots dos s'adonaren que havien estat allà des del començament. Horaci Guardiola la va obrir. Francesc Petit la va deixar sobre la taula.

–Ja n'he tingut prou amb l'aperitiu.

Es va alçar d'una revolada. Tancà la porta del reservat amb energia en anar-se'n. Guardiola va continuar repassant la carta. Tenia la sensació que l'espantada de Petit era una escena assajada. El cambrer es va trobar d'allò més incòmode. No sabia què fer. Era una situació en certa manera còmica. Va forçar una breu tos de circumstàncies mentre s'arreglava la corbateta.

–Porte'm un arròs caldós de cigaltes –demanà Guardiola.

–Perdone, senyor, però el fem per a un mínim de dos persones.